

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Педагогіки

ЗАТВЕРДЖЕНО
Гуманітарно-педагогічний факультет
“19” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Галузь знань А Освіта

Спеціальність А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Освітня програма Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології).

Факультет Гуманітарно-педагогічний

Київ - 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна є обов'язковою. Дисципліна розкриває завдання та методологію історії педагогіки; підходи щодо виникнення виховання; етапи становлення української народної педагогіки; умови зародження і розвитку шкільництва в Україні; особливості організації та діяльності братських шкіл та перших українських вищих шкіл; козацьку систему виховання; сутність культурно-національних рухів в Україні у XIX ст.; розвиток школи і педагогічної думки в Україні від найдавніших часів до сьогодення; просвітницьку діяльність та педагогічні ідеї видатних вчених, письменників і громадських діячів; історико-педагогічну спадщину, внесок видатних учених-педагогів у теорію і практику навчання і виховання; основні праці корифеїв педагогіки минулого; головні тенденції розвитку теорії і практики освіти на сучасному етапі; сутність відродження національної школи, процесів розвитку освіти в умовах національного відродження; шляхів і засобів національного виховання дітей та молоді.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь

Освітній ступінь	Першого (бакалаврського) ОП
Галузь знань	A Освіта
Спеціальність	A5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Освітня програма	Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології).
Факультет/ННІ	Гуманітарно-педагогічний

Характеристика навчальної дисципліни

Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-
Форма контролю	Екзамен

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти (повний термін навчання)

	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	-
Семестр	2	-
Лекційні заняття	30 год.	-
Лабораторні роботи	-	-
Практичні, семінарські заняття	30 год.	-
Самостійна робота	60 год.	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	-
Форма контролю	Екзамен	-

Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: Показати зв'язок педагогічних здобутків теоретиків і практиків, спадкоємництво і новаторство в розробці й реалізації педагогічних ідей; сформувати вміння використовувати отримані знання в майбутній професійній діяльності, застосовувати творчий підхід до вирішення будь-якої педагогічної проблеми.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Історія педагогіки та освіти в Україні» (за їх наявності) ОК3 Аксиологія державотворення в Україні, ОК23 Історія педагогіки та освіти в зарубіжних країнах

Набуття компетентностей

ЗК2 — Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК7 — Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11 — Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

СК2 — Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.

СК9 — Здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.

СК11 — Здатність використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних та прикладних наук.

Програмні результати навчання

ПРН1 — Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.

ПРН2 — Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях сфер, пов'язаних з аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями.

ПРН3 — Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

ПРН7 — Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обрати ефективні шляхи їх вирішення.

ПРН10 — Знати основи психології, педагогіки, а також основи фундаментальних і прикладних наук, пов'язаних з аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.

ПРН11 — Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти.

ПРН13 — Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обрати доцільні технології та методики в освітньому процесі.

ПРН23 — Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання.

ПРН25 — Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)						Кількість годин (заочна форма)					
	л	лаб	сем	п	с.р.	усього	л	лаб	сем	п	с.р.	усього
Модуль 1. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XIX ст.												
Тема 1. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XV ст.	4	-	-	4	7	15	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження та Козацької доби.	4	-	-	4	7	15	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Особливості розвитку освіти і педагогічної думки в Україні кінця XVIII – першій пол. XIX ст.	4	-	-	4	7	15	-	-	-	-	-	-
Тема 4. К.Ушинський – основоположник наукової педагогіки і реформи школи.	4	-	-	4	7	15	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	16	0	0	16	28	60	-	-	-	-	-	-
Модуль 2. Розвиток освіти та педагогічної думки у кінці XIX та у XX ст.												
Тема 1. Школа і педагогіка України другої пол. XIX– поч. XX ст.	4	-	-	4	11	19	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Школа і педагогіка України у радянський період (1920-80 рр.).	6	-	-	6	11	23	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Розвиток освіти незалежної України.	4	-	-	4	10	18	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	14	0	0	14	32	60	-	-	-	-	-	-
Курсовий проект (робота)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	30	0	0	30	60	120	-	-	-	-	-	-

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XV ст.	4
2	Тема 2. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження та Козацької доби.	4
3	Тема 3. Особливості розвитку освіти і педагогічної думки в Україні кінця XVIII – першій пол. XIX ст.	4

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
4	Тема 4. К.Ушинський – основоположник наукової педагогіки і реформи школи.	4
5	Тема 5. Школа і педагогіка України другої пол. XIX– поч. XX ст.	4
6	Тема 6. Школа і педагогіка України у радянський період (1920-80 рр.).	6
7	Тема 7. Розвиток освіти незалежної України.	4
Всього годин		30

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виховання і навчання в Україні з найдавніших часів до XV ст. н. е.	4
2	Навчальні заклади та педагогічна думка в епоху Відродження та Козацької доби в Україні (XVI-XVIII ст.).	4
3	Освітні процеси кінця XVIII– першої пол. XIX ст. Розвиток демократичних педагогічних ідей українськими просвітителями першої половини XIX ст.	4
4	Педагогічна теорія К.Ушинського і її втілення в практику виховання і освіти.	4
5	Питання освіти та виховання у творчій спадщині громадсько-політичних діячів України XIX – поч. XX ст. Освіта, шкільництво і педагогічна думка в Україні в 1917-1919 рр.	4
6	Розвиток освіти і педагогічної думки в Україні в роки радянської влади. Педагогічна діяльність і провідні педагогічні ідеї А.Макаренка та В.Сухомлинського.	6
7	Відродження національної системи виховання, школи і педагогіки в період становлення незалежної України.	4
Всього годин		30

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вивчення першоджерел літературно-педагогічної спадщини (Іларіон «Слово про закон і благодать»; «Ізборник Святослава 1073 р.»; «Ізборник Святослава 1076 р.»; Володимир Мономах «Поучення»; «Бджола»).	7

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
2	Вивчення першоджерел літературно-педагогічної спадщини (Статут Львівської братської школи; Статут Луцької греко-латино-слов'янської школи; Юрій Дрогобич «Прогностична оцінка 1483 року»; Павло Русин «Елегія на честь Йоана Вислоцького»; Герасим Смотрицький «Ключ царства небесного», «До народів руських»; Іван Вишенський «Книжка; Клірик Острозький «До читача»; Стефан Зизаній «Казань»; Мелетій Смотрицький «Грамматика слов'янська»; Феофан Прокопович «Про риторичне мистецтво», «Духовний регламент»; Симеон Полоцький «Обід душевний», «Вечеря душевна»; Епифаній Славинецький «Громадянство звичаїв дитячих»; Стефан Яворський «Слізне з книгами прощання»).	7
3	Вивчення першоджерел літературно-педагогічної спадщини (Григорій Сковорода «Вдячний Єродій», «Убогий Жайворонок»; Тарас Шевченко «Наймичка»; Микола Костомаров «Дві руські народності»; Пантелеймон Куліш «Листи з хутора»; Микола Пирогов «Питання життя»; Олександр Духнович «Народная педагогія»).	7
4	Вивчення першоджерел літературно-педагогічної спадщини (Костянтин Ушинський «Про користь педагогічної літератури», «Про народність у громадському вихованні», «Праця в її психічному і виховному значенні», «Рідне слово», «Людина як предмет виховання»).	7
5	Вивчення першоджерел літературно-педагогічної спадщини (М. Драгоманов Два учителі); Т. Лубенець «Про покарання в дитячому віці і шкільну дисципліну»; Б. Грінченко «Екзамен», «Листи з України Наддніпрянської»; Л. Українка «Волинські образки», «Лист до А. С. Макарової»; С. Русова «Дидактика», «Національна школа»; М. Грушевський «Історія України-Руси», «Освіта часів Київської Русі», «Острозька академія»; І. Огієнко «Історія українського друкарства»; І. Франко «Чого хоче Галицька Робітницька Громада»; «Наші народні школи і їх потреби», «Грицева шкільна наука»).	11
6	Вивчення першоджерел літературно-педагогічної спадщини (Г. Ващенко «Виховання волі і характеру», «Гідність особиста і національна», «Завдання національного виховання української молоді», «Тіловиховання як засіб виховання волі і характеру», «Хвороби в галузі національної пам'яті», «Свобода людини як філософічно-педагогічна і політична проблема», «Бог і Батьківщина», «Проект системи освіти в самостійній Україні», «Загальні методи навчання», «Виховний ідеал»; А. Макаренко «Деякі висновки з мого педагогічного досвіду», «Про батьківський авторитет», «Колектив і виховання особистості»; В. Сухомлинський «Сто порад учителеві», «Методика виховання шкільного колективу», «Батьківська педагогіка», «Народжується особистість», «Мудра влада педагога», «Вчити вчитися»).	11

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
7	Вивчення нормативних документів (Указ Президента України «Про Основні напрями реформування вищої освіти в Україні»; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державний вищий навчальний заклад»; Національна доктрина розвитку освіти; Наказ МОН «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу»; «Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року»; Положення «Про дослідницький університет»; Закон України «Про вищу освіту»).	10
Всього годин		60

Методи навчання

Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- Усне або письмове опитування.
- Тестування.
- Співбесіда.
- Самооцінювання.

Методи навчання:

- Методи проблемного навчання.
- Метод кейс-стаді.
- Метод проєктного навчання.
- Метод навчання через дослідження.
- Кооперативне навчання (робота в малих групах).
- Метод навчальних дискусій та дебат.
- Мозковий штурм.
- Метод гейміфікованого навчання.
- Лекційний метод, розповідь, пояснення, бесіда.
- Ілюстрування, демонстрування.
- Робота з навчально-методичною літературою.

Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки

у НУБіП України»

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Модуль 1. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XIX ст.		
Практична робота. Виховання і навчання в Україні з найдавніших часів до XV ст. н. е.	ПР 03, ПР 07, ПР 10, ПР 11, ПР 13, ПР 23, ПР 25 . Модуль присвячений історичним аспектам розвитку педагогіки та освіти в Україні від найдавніших часів до XIX століття. Студенти ознайомляться з першоджерелами літературно-педагогічної спадщини, аналізуватимуть історичний контекст та формуватимуть уявлення про еволюцію педагогічних ідей. Вивчення включає дослідження історичних документів та періодичних джерел, що сприятиме формуванню професійної компетентності у галузі історії педагогіки.	15
Практична робота. Навчальні заклади та педагогічна думка в епоху Відродження та Козацької доби в Україні (XVI-XVIII ст.).		15
Практична робота. Освітні процеси кінця XVIII– першої пол. XIX ст. Розвиток демократичних педагогічних ідей українськими просвітителями першої половини XIX ст.		15
Практична робота. Педагогічна теорія К.Ушинського і її втілення в практику виховання і освіти.		15
Самостійна робота. Вивчення першоджерел літературно-педагогічної спадщини XI–XIX ст.		10
Модульна контрольна. Тест.		30
Всього за модулем 1		100

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Модуль 2. Розвиток освіти та педагогічної думки у кінці XIX початку XX ст.		
Практична робота. Питання освіти та виховання у творчій спадщині громадсько-політичних діячів України XIX – поч. XX ст. Освіта, шкільництво і педагогічна думка в Україні в 1917-1919 рр.	ПР 01, ПР 02. ПР 03, ПР 07, ПР 10. ПР 11, ПР 13, ПР 23, ПР 25. Модуль охоплює період розвитку педагогічної думки у кінці XIX – на початку XX століття. Студенти досліджуватимуть історичні джерела, нормативні документи та педагогічні концепції, що формували сучасну систему освіти в Україні. Особлива увага приділятиметься аналізу педагогічних ідей видатних діячів, їх впливу на сучасну педагогіку та формуванню професійних компетентностей у сфері історії педагогіки.	20
Практична робота. Розвиток освіти і педагогічної думки в Україні в роки радянської влади. Педагогічна діяльність і провідні педагогічні ідеї А.Макаренка та В.Сухомлинського.		20
Практична робота. Вивчення нормативно-правових документів щодо освіти часів незалежної України.		10
Самостійна робота. Вивчення першоджерел літературно-педагогічної спадщини XIX–XXI ст.		20
Модульна контрольна. Тест.		30
Всього за модулем 2		100
Участь у конференціях, студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт, підготовка тез і статей.		+5 балів за кожен вид роботи.
Навчальна робота (разом за семестр)		70
Підсумковий екзамен		30
Разом за курс		100

Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/залік)
90-100	відмінно
74-89	добре

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/залік)
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Практичні, самостійні та модульні роботи необхідно здавати у заплановані терміни. Перескладання модульних робіт допускається за наявності поважних причин у визначені кафедрою строки.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування, використання сторонніх матеріалів і несанкціонованих пристроїв під час виконання контрольних робіт або екзамену заборонено.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. Пропуски відпрацьовуються згідно з індивідуальним графіком та правилами кафедри.

Навчально-методичне забезпечення

-електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2722>);

Рекомендовані джерела інформації

1. Васюк О. В. Методичні рекомендації з дисципліни «Історія педагогіки та освіти в Україні» для підготовки фахівців за ОПП 015 «Професійна освіта» (015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»). Вид. 2-ге, допов. Київ : ТОВ «ЦП «Компрінт», 2021. 118 с.
2. Васюк О. В., Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : підручн. Київ: ЦП «Компрінт», 2019. 519 с.
3. Васюк О. В., Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні: підруч. Вид. 2-ге, допов. Київ: ТОВ «ЦП «Компрінт», 2022. 539 с.
4. Васюк О. В., Сопівник І. В. Історія української педагогіки і освіти: навч. посіб.-хрестоматія. 2-ге вид., доп. і перероб. Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2015. 644 с.
5. Словник-довідник до вивчення педагогічних дисциплін: навч. посібн. / укладачі Оксана Вікторівна Васюк; Світлана Володимирівна Виговська, Оксана Миколаївна Гончарук. Київ: ТОВ «ЦП «Компрінт», 2023. 607 с.
6. Енциклопедія освіти. Академія пед. наук України; головний ред. В. К. Кремінь. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
7. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія. Упорядник О. О. Любар. Київ: Знання, 2003. С. 209–262.

8. Любар О. О. Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. За ред. О. О. Любара. Київ: Знання КОО, 2003. 456 с.
9. Любар О. О. Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. За ред. О. О. Любара. Київ: Знання КОО, 2003. 456 с.